

INSTITUTIONES
THEOLOGICAE

PECCATI GRATIA MERITO

ET IUSTIFICATIONE

Questionibus de Conscientia et Peccatis
de Peccato et Merito; et quidem 1. de Peccatis generatim; 2. de Peccato
personali; 3. de Peccato originali; 4. de Gratia universim; 5. de Gratia
actuali; 6. de Gratia habituali seu iustificatione; de his D. Thomas in 1. 2.
q. 71. vestigia iustificationis; peccatis autem personalem curam habent
in argumento, quod non a scholasticis dicitur, sed a Patribus, quibus
fontibus atque Coelestis fons veritatis sunt.

DISPUTATIO I.

DE PECCATIS GENERATIM.

CAPUT I.

DE NATURA ET AFFECTIONIBUS PECCATI.

ARTICULUS I.

QUID ET QUOTUPLEX SIT PECCATUM?

1. *Nota.* Varia est peccati, etiam theologicè spectati, acceptio in Sacris litteris, eaque sæpius tropica et impropria: 1°. Pro *pœnâ peccati*; Lev. 20. dicitur: *Portabunt ambo peccatum suum, sine liberis morientur.* 2. Mach. 12. *Sanctâ ergo et salubris est cogitatio, pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.* 2°. Pro effectu peccati præteriti, et causa novi; ad Rom. 7. *Jam non ego operor illud, sed quod habitat in me, peccatum;* de quo TRIDENT. Sess. 5. in decreto de pecc. orig. ait: *Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, S. Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod vere et proprie in renatis peccatum sit; sed quia ex peccato est, et ad peccatum inclinat.* 3°. Pro materia, in qua vel circa quam peccatur; sic vitulus aureus peccatum a Moysè dicitur Deut. 9. *Peccatum autem vestrum, quod feceratis, id est vitulum, arripiens igne combüssi.* 4°. Pro *hostia* et sacrificio pro peccatis oblato; sic Oseæ 4. v. 8. dicitur: *Peccata populi mei comedenti Sacerdotes.* Et 2. ad Cor. 5. de Christo: *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur justitiâ Dei in ipso.* 5°. Et proprie pro defectu morali, seu inordinatione voluntatis, quæ homini sit impedimento; quominus ad finem ultimum seu beatitudinem pervenire possit. De hoc

2. *Dico I.* Peccatum est actus moralis regulæ morum difformis.

Expl. Dicitur 1°. *actus* non tantum physicus, sed etiam interpretative talis, qualis dicitur omissio; quia, ut ait D. TH. hic q. 71. a. 6. ad 1. *Afirmatio et negatio*, id est, actus et omissio, *reducuntur ad idem genus.* 2°. *Moralis*; per quod intelliguntur omnia requisita, videlicet libertas et advertentia ad regulam morum, actus humani. 3°. *Difformis regulæ morum*; hoc est, repugnans mensuræ ac normæ, ex qua rectitudo et bonitas actuum humanorum habetur.

Prob. Hæc definitio convenit omni et soli peccato; ut singula percurrenti apertum fiet: tum quia satis clara est, si, quid et quænam regula morum sit, intelligatur: denique quia ex ea facile reliqua peccati prædicata deducuntur.

Conf. Peccatum naturæ, præeunte Philosopho L. 2. Phys. c. 8. recte definitur defectus substantiæ creatæ a communi naturæ ordine ac veluti lege: similiter peccatum artis dicitur defectus a regulis artis; ergo et peccatum moris vel morale recte definitur defectus liber a regula morum, hoc est, actus moralis regulæ morum difformis.

3. *Dico II.* Peccatum sub diverso respectu varie dividitur; et quidem

1°. Ratione suæ entitatis in peccatum *commissionis* et *omissionis*. Primum habetur, si fiat positive, quod prohibetur: *secundum*, si non fiat quod jubetur.

2°. Ratione status in *attuale* et *habituali*. Illud est, quod actu exercetur: hoc est, quod, licet actu non exercentur, sed præteritum sit, perseverat tamen moraliter seu in æstimatione prudenti, quamdiu non remittitur.

3°. Ratione subjecti in *personale* et *originale*. Prius est, quod propria cujusque voluntate contrahitur: posterius, quod ab ortu nobis congenitum in voluntate Adami contractum est.

4°. Ratione effectus et pænæ in *mortale* et *veniale*, quorum illud mortem animæ seu damnationem æternam affert: non item *secundum*, cujus venia facilior est.

5°. Ratione regulæ morum, aut considerationis ad eandem in *philosophicam* et *theologicam*. A Theologis enim, ait D. Th. hic q. 71. a. 6. ad 5um, *consideratur peccatum præcipue secundum quod est offensa contra Deum: a Philosopho autem morali, secundum quod contrariatur rationi*. Unde peccatum pure philosophicum dicitur actus humanus disconveniens soli naturæ rationali et rectæ rationi: theologicum est transgressio libera legis divinæ, hoc est, æternæ. Reliquæ peccati divisiones habentur in Theol. Mor.

4. *Observa.* Convenit inter Theologos

1°. Omne peccatum disconvenire naturæ rationali; cum Psal. 48. *jumentis insipientibus*, 2. Petr. 2. *foedissimis pecoribus peccatores fieri similes* dicantur: unde S. Aug. L. 1. ad Simplic. q. 2. n. 18. peccatum vocat *hominis deordinationem ac perversitatem*; et L. 3. de lib. arb. c. 14. n. 41. contra naturam esse enuntiat, quem D. Th. hic q. 71. a. 2. sequitur. Accedit ratio; cum enim recta ratio dictet honestum amandum, inhonestum fugiendum esse; sequitur, peccatum naturæ rationali repugnare.

2°. Peccatum grave (de veniali infra) esse transgressionem seu violationem legis æternæ: nam 1. Joann. 3. alibique peccatum dicitur *iniquitas*, græce *ἀνομία*, seu *deviatio a lege*, et Psal. 118. peccatores vocantur *prævaricantes*. Quod clarius explicant S. Ambros. L. de Parad. c. 8. n. 39. dicens: *Quid est peccatum, nisi prævaricatio legis divinæ et celestium inobedientiæ præceptorum?* et S. August. L. 22. contra Faustum c. 27. sic describens peccatum: *Factum vel dictum, vel concupitum aliquid contra æternam legem*; quam definitionem S. Th. hic q. 71. a. 6. probat, et ratio confirmat. Nullum siquidem est malum, quod non prohibeatur a lege æterna: lex etiam nulla violatur,

quin hoc ipso violetur lex æterna, ut argumentum Apostoli convincit, dum sub initium ad Rom. 13. ait: *Non est potestas, nisi a Deo... Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.*

ARTICULUS II.

AN OMNE PECCATUM SIT FORMALIS OFFENSA DEI?

5. *Nota I.* Ad rationem offensæ bina requiruntur: 1um. Ut actio, qua alter offenditur, illi displiceat; nemo enim proprie offenditur per id, quod sibi placet, vel certe non displicet, aut quod non curat. 2um. Ut actio ejusmodi aliquo etiam modo sit contra alterum, sic, ut is juste de ea conqueri, aut ægre eam ferre possit; hinc licet furtum v. g. Titii e rebus Sempronii factum mihi displiceat, eo tamen proprie offendi non dicor, si nulla id ratione mihi damnosum accidat.

Offensa autem alia dicitur *materialis*, alia *formalis*. Materialis est, si quis actione sua præbeat alteri causam displicentiæ rationabilis, quin tamen sciverit aut cogitaverit fore, ut illi id displiceat. Formalis, prout opposita materiali, est, si quis id agat sciens ac prudens, aut advertens ad jus, quod alter habet, ne quid fiat vel omittatur. Dixi: *formalis, prout opposita materiali*; nam de offensa Dei formali, ut opposita virtuali, implicitæ ac interpretatiivæ, non agitur in præsentia materia. Hoc sensu enim accepta tantum tribuitur peccato, quod directe et immediate Deum respicit, ut blasphemia, infidelitas etc.

6. *Nota II.* Omni actu malo in re gravi Deus offenditur *materialiter*: ex eo enim, quod peccatum sit legis divinæ violatio, sequitur, justam de eo oriri displicentiam in Deo tanquam auctore legum. An vero peccatum etiam grave sit *formalis* quoque offensa Dei, disputatur præsertim ab iis, qui pro regula morum assignant naturam rationalem, et permittunt ad breve saltem tempus ignorantiam Dei inculpabilem. His enim suppositis dicunt dari peccatum mere philosophicum, seu solum repugnans rectæ rationi, ac demum duntaxat *materialiter*, non autem *formaliter* offendens; si nempe quis invincibiliter Deum ignorans, aut inculpabiliter ad legem æternam non advertens committat actionem rectæ rationi graviter repugnantem. Contra hos

7. *Dico.* Omne peccatum rectæ rationi graviter difforme, est etiam *formalis* offensa Dei.

Prob. Ita est de essentia peccati gravis, esse contra legem, ut malitia peccati non habeatur nisi ex oppositione ad legem; sic enim Paul. ad Rom. 4. v. 15. *Ubi non est lex, nec prævaricatio*. Et Aug. conc. 25. in Psal. 118. n. 1. *Nullum est utique sine prævaricatione peccatum: nulla est autem prævaricatio sine lege; nullum est igitur nisi in lege peccatum*. Quibus similia habet L. 1. de lib. arb. et L. 2. de pecc. merit. c. 16. n. 23. Ergo et omne peccatum grave essentialiter est saltem implicite formalis contemptus, et consequenter formalis offensa Legislatoris, juxta illud: *Qui offendit legem, offendit Regem*. Atqui ex una parte Deus est Legislator, qui vel ipse tulit legem, vel alteri